

ДЕТСКА ГРАДИНА № 22 „МЕЧО ПУХ“

град Варна, кв. Чайка до бл. 4З, тел.: **052983939, 0889656400**
E-MAIL: info-400258@edu.mon.bg, WWW. MECNO-PUH.INFO

През последните години у нас все повече се налага използването на термина „**дете в риск**“, когато се говори за деца, които са изпаднали в ситуация на риск от загуба на живот, здраве, възможности за развитие или когато те самите представляват риск за обществото с действията си. Детството е специфичен и много важен период от човешкото развитие. Това е период на физическо съзряване, на активно интелектуално и социално развитие. Следователно, това е период, който има основополагаща функция за формирането на личността.

Думата „риск“ означава възможност, голяма вероятност, нещо като правило негативно, нежелателно, което може да се случи, но може и да не се случи. Поради това когато се говори за деца в риск се разбира, че тези деца се намират под въздействието на нежелателни фактори, които могат да проработят или да не проработят. Рискът означава очаквано неблагоприятно развитие в дейността и води до усложнение, т.н. усложнява адаптацията на детето за нормален живот в обществото. Обикновено, когато се говори за „деца в риск“, се включват следните категории деца:

- деца с проблеми в развитието, нямащи рязко изразени клинично-патологически характеристики;
- деца, останали без родителска грижа поради различни обстоятелства;
- деца от семейства, нуждаещи се от социално-икономическа и социалнопсихологическа помощ и подкрепа;
- деца, проявяващи социална и психолого-педагогическа дезадаптация.

Основната, отличителна особеност на децата в риск се състои в това, че формално, юридически те могат да се считат за деца, неизискващи особени подходи, методи на работа (те имат семейства, родители, посещават образователни институции), но фактически те се нуждаят от специални грижи,

социално-педагогическа подкрепа от страна на педагози и социални работници, за да могат да бъдат защитени основните им човешки права.

Деца в риск са всички, за които възможностите да противостоят на травмите в живота се оказват по-слаби от силата на взаимодействията си външни и вътрешни условия при преодоляване на опасностите в процеса на тяхното развитие.

Съгласно сега действащите допълнителни разпоредби на

Закона за закрила на детето, под „дете в риск” се разбира всяко дете:

- чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито родителски права са ограничени, или детето е останало без тяхната грижа;
- което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание в или извън семейството му;
- за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие;
- което страда от увреждания, както и от труднолечими заболявания, констатирани от специалист;
- за което съществува риск от отпадане от училище или което е отпаднало от училище.

Какво разбираме под социално-педагогически риск? Първият и основен фактор за развитието на детето, с появата му на този свят, са неговите родители (майка, баща, разширеното семейство). Това е първата му социална среда, в която то се възпитава и усвоява основни социални умения, уважение (например отдаване на нужното уважение на по-възрастните, на децата, с които комуникира всеки ден, играейки на площадката за игра, брат/я и сестра/и...). Всяко дете се отглежда и възпитава от своите родители, попечители (баби и дядовци, осиновители, приемни родители, възпитатели в институцията, в която е настанено) в различни социални условия.

Когато социалните условия оказват негативно влияние и създават предпоставка за възникването на опасна за живота и здравето на детето ситуация или за напускането на училище, лошо поведение в училищната среда, то тогава говорим за социално-педагогически риск. Детето в риск е дете със социални проблеми, което трудно се адаптира в микро и макро средата. Това е детето, което по различни причини не е в състояние да се впише нормално в социума, не може да общува с връстниците си, много често не намира адекватния начин

за изява на собствения „АЗ”. В практиката често такива деца се наричат „рискови” или деца в риск. Има се предвид, че след като трудно се приспособяват към социума, тези деца са непрекъснато в рискова ситуация, т.е. непрекъснато съществуват условия те да се отклонят от създадените норми на общуване, от изградените в дадено общество морални и правни норми и правила, утвърждаващи хармонията във взаимоотношенията, утвърждаващи нормалното, човешко съотнасяне между личностите, между групите, между личностите и групите.

Дефиниране рисковите групи деца, съобразно акцента на риска, диференцирайки ги в групи по принадлежност:

- * деца, лишени или останали напълно без родителска грижа, деца без родители или с един родител, деца от социално слаби или многодетни семейства, деца, живеещи в лоши битови условия;
- * деца, жертви на експлоатация или нехуманно, унизително отношение;
- * деца с увреждания, здравословни проблеми, деца в опасност за физическо, емоционално, нравствено, интелектуално и социално развитие;
- * деца, жертви на психическо, физическо или сексуално насилие;
- * деца, които са серопозитивни или болни от СПИН и други полово предавани болести;
- * деца с девиантно и делинквентно поведение (деца на улицата, безнадзорни, безпризорни);
- * деца, употребяващи упойващи средства и наркотици;
- * деца с отклонения в поведението;
- * деца извършващи противообществени прояви.

Като предпоставка за формиране на „деца в риск” може да се посочат следните стресови фактори, които водят до нарушаване на адаптацията

Шок, травма, които допринасят за загуба на чувство за сигурност. Те се характеризират с голяма сила на удара, застрашаващи живота или благосъстоянието на детето. Тя може да бъде животински атаки (особено кучета), появата на непознати, боеве, пиян гуляй със скандали, побеждавайки или убиване на роднини или близки пред децата, катастрофа, война, експлозии, смърт на близки, насилие и злоупотреба с деца;

Краткосрочна стресова ситуация, която допринася за загубата на чувството за сигурност. Те са кратки, но със силно влияние върху психиката на детето. Например: загуба или заболяване на родител, скарване с връстниците си,

пребиваване в чужда среда извън семейството (език, култура), нехармонично или непълно семейството;

Постоянните стресови ситуации, насърчават проява на несигурност. Те включват: семейни конфликти, противоречия в образование, появата на нов член на семейството (втори баща, мащеха, брат, сестра), враждебна среда, насилие семейство, рязка промяна във вида на образованието, приемно семейство, стая с някой друг от семейството, сезиране на специални институции-съд, отхвърляне на детето от семейството, неспособност да се справи с натоварване в обучение, враждебно отношение на родители, учители, промяна на училищната общност, отделяне от семейството;

Емоционалните лишения, насърчават нарушения на психичното развитие на детето. На детето му липсва поддръжка, грижа и обич, в резултат на това то не чувства привързаност към родителите си. Това е възможно при отделяне от майката, неспособност на майката поради болест да се създаде емоционална, приятна атмосфера, хоспитализация на детето, пребиваване в институция, тежко заболяване на детето.

Като обобщение можем да кажем, че детето в риск е дете, което живее в рискова среда, пряко или косвено е подложено на въздействието на рискови фактори, намира се в рискова ситуация и е склонно да предприема и предприема рискови действия. Основната отличителна черта на деца в риск е, че формално, законово, те могат да се считат за деца, които не се нуждаят от специален подход (те са едно семейство с родителите, те присъстват в учебно заведение), но в действителност, поради причини от различно естество, тези деца се намират в ситуация, когато не са приложени изцяло или дори нарушени основните права по Конвенцията на ООН за правата на детето и останалото законодателство - правото на жизнен стандарт за пълното им развитие, както и на правото на образование. Самите деца, сами по себе си не могат да се справят с тези проблеми. В този случай, деца в риск, не само са изложени на крайно негативни фактори, но често не намират помощ и съчувствие от страна на другите. Като същевременно правилната помощ, навреме би могла да помогне на детето да се преодолеят трудностите и да се промени света му!